

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 36

Fylke: Hordaland.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Ulensvang.

Emne: Helsing, fakke og åtfers.

Bygdelag: Sjøfjorden.

Oppskr. av: Reidar Rogde.

Gard: Rogde.

(adresse): Barkåker st.

G.nr. 62 Br.nr. 5.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Noko eller eiga røynsle

SVAR

1. Ja og nei vert ut-rykt med ei røste
mei hovudet.
2. Folke helsa på kvandene auker dei
var kjende eller ikkje for. I stinnare
tid har det vorte meir slutt med
helsing på framande folke.
3. Unge folke skulle helsa fyrst når dei
møtte eldre folke. Kvitar skulle helsa
fyrst når dei møtte gjentev.
4. Om morgonen sa ein "god morgon" -
om dagen "god dag" og om kvelden
"god kveld". Dei fluste nokka med
hovudet når dei helsa.
5. She vart ikkje om at det har vore
noko uttike helsingsmåtar når det
gjaldt prest, embetsmann, slektninger,
granar eller framande. Det å la
ad seg hatten eller hūvne når ein
helsa har ikkje vore brukt i
Sjøfjorden og er overt lite brukt
frankies.
6. Ein helsa på same vis auker
ein var kledd i høgtidsklede
eller kvandagsklede.

8. Folk hantehlsa på kvarandre når dei møttest til byttaup, på kyrkje-
bakken og når slektingar, venner
eller kjeningar kom på vitjing.
No kan det vera så opp og ned
med å helse på dei små barna.
Forbis det var med dette for, kan
me ikkje seia sikkert.
9. Det kunde at folk klappa
kvarandre på skola som eit ut-
trykk for muskap eller glede.
10. Me har ikkje høyrdt noko
om at det vart gjort noko
seis når ein høyrde ringing frå
kyrkja
11. Om folk gjorde noko seis for å
syna dyrknað eller sau kjensk ved
byttaup eller gravferd kan me
ikkje seia sikkert. Truleg vart det
ikkje gjort noko seis når slike
fylgje drog forbis.
12. Folk kjem ikkje i hug at ein
fin i tida helse på visse ting
og lytt.
13. Det var ikkje visse klokkeslett
som skilde mellom når ein helse
"gumoren", "goddag" og "godkveld"
"God natt" og ein når ein skildest
for siste gong om kvelden.
14. Det vart ikkje sett som visseleg
å nytta ei helsing som ikkje
var rett, t. d. "gumoren" midt på
dagen.
15. Det faust ikkje visse var ved
slike høve.

16. "Morm" eller "godmorm" vert ikkje brukt heile landet rundt.
17. "Guds fred, signe arbeidet, signe stedet, signe kvila, signe laget og signe maten," vert brukt.
18. She vert ikkje om at andre littale matar ein signe eller velsigne vert brukt. Ein vara "bakk" på desse helsingane.
19. Det var ikkje vanleg at ein helsa på verten inne i huset så ein får haddt helsa på han ute.
20. Tille ein snakka med husefaren åleine laudt ein beda han om det.
21. Å banka på døra er ein skittek som var vanleg før og er det framleis.
22. Dei som var inne vara "kom inn". Han som kom inn skulle helsa straks han kom innfor døra.
23. Dersom det var ein framand person som kom inn i huset vert han ståande ved døra til dei bad han om å gå fram på. Dersom det var kjennsfolk som kom inn var det ikkje så nøye med det.
24. Det var vanleg å la haken eller hvara av seg med same ein kom innfor døra.
25. Til folk som venta ved døra sa ein gjerne: "Versagod, sit ned".
26. Det vert gjort noko skildnad på kvien som kom inn. Prestue o. l. vert bodne den beste stulen.

27. Det vart helsa som vanleg på
hutt framande som kom til
gards, (oftast ikkje handhelsa.)
Derom den framande ikkje
presenterer seg var det gjerne vanleg
å spørja: "Har du den kauen ifrø da?"
28. Ein bar seg ikkje umvleis åb med
heilt ukjende um med kjende.
29. Gumbedne gjester vart helsa
velkomne, og takka for at dei
kom.
30. Ved kvardagslege vøtjingar helsa ein med
ut "farvel" utan å ta kvarandre i handa.
31. Ved avskil for lang tid handhelsa ein
med ut farvel. Sidan vart det
oftast ynskt "god tur".
Ved avskil truleg for siste gong
var helsinga mykje godt tok, men då
var som rimeleg avskilstunda meir
ålvorane og helsinga vart prega av det.
32. Det har ikkje vore skikk å
kysa kvarandre til farvel.
34. Me har heller ikkje høyrst om at
folk kyste si eiga hand for å gjø
uttrykk for stor glede.
39. Det kunde gjerne at foreldra
gveis nassen sin mot barna sin
nase. Det vart kalla å byte nase.
40. Dette gjorde begge foreldra.
41. Me vit om at det var noko som
heitte å stela nase, men korleis
det vart gjødt kan me ikkje
seia sikkert.
42. Me vit ikkje om det vart
brukt å leggja kjake mot kjake
som kjæleiken

44. Uttrykket "tú líkka vart mykka
 på ár máldagum, í konfirmasjón,
 barnedögum, ved trúloving og í
 bryllaup.

46. Þú vilt ekki sá þú hafa
 nokk utrykki sá þú mykka ved
 dódsfalli eða motgang.

47. Ein takka með á sig "takka";
 Karane sá gjevne dette ordet
 með eit mikk með hovúdet, smá-
 gjevne með á neia. Ón ein
 skúlle ta þú ein takka í hauda
 eða ekki, kom an þá þú ein
 takka for.

48. At þú takka for seg þá segne
 að ein aðlödu har me ekki
 högrdt nokk sá.

49. Ein kúme t. d. vísa vauvegnu
 með á þra þá sklene og ved á
 geipa með múnne.

50. Folk brúkar gjevne "þú" nár þú
 snakkar með folk þú ekki kjevne.
 "þú" brúkar þú til vauleg í
 snakke með byggefolk og aude
 kjevnefolk.

51. Þat har vore brúkt ein þel
 á súa "þan" eða "þa" í staden for
 "þú", í þrat með folk ein kjevne
 godt.